

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 558/2023- 17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ] - [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], právne zastúpeného JUDr. Michalom Feciľakom, advokátom, Jesenná 8, Prešov, proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 14Co/5/2021-1194 z 13. januára 2022 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7Cdo/151/2022 z 28. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 30. septembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov označených v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť Krajskému súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) na ďalšie konanie. Požaduje tiež náhradu trov konania pred ústavným súdom.

II.

Skutkové východiská

2. Žalobou z 13. júna 2008 sa právna predchodkyňa sťažovateľa domáhala ako vlastníčka lesa vo vzťahu k žalovanému – [REDAKOVANÉ], vydania bezdôvodného obohatenia vo výške 100 000 Sk (3 319,39 eur) s príslušenstvom, a to za vyrúbaný lesný porast na lesnom pozemku. Sťažovateľ počas konania požiadal súd o pripustenie zmeny žaloby s tým, že nežiada náhrady podľa § 24 ods. 4 v spojení s § 15 ods. 1 až 3 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších prepisov, ale žiada nájomné za obdobie troch rokov spätne od zániku prikázaného nájmu. Na základe výsledkov znaleckého dokazovania sťažovateľ upravil petit žalobného návrhu, ktorý Okresný súd

Prešov (ďalej len „okresný súd“) pripustil, pričom sťažovateľ žiadal od žalovaného zaplataenie 12 712,89 eur s príslušenstvom.

3. Okresný súd v poradí tretím rozsudkom zo 6. novembra 2017 žalobe sťažovateľa v znení jej pripustenej zmeny vyhovel.

4. Proti rozsudku okresného súdu podal odvolanie žalovaný. Krajský súd rozsudkom zo 17. mája 2018 rozsudok okresného súdu potvrdil. Krajský súd konštatoval, že žalovaným včas uplatnené odvolacie dôvody neodôvodňujú zrušenie či zmenu ním napadnutého rozhodnutia okresného súdu. Odvolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie odvolania [§ 365 ods. 3 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)]. Krajský súd nemal oprávnenie preskúmať skutkové i právne závery rozsudku okresného súdu prizmou neskôr uplatnených odvolacích dôvodov.

5. Na základe žalovaným podaného dovolania Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací uznesením č. k. 7Cdo/95/2020-1132 z 27. júla 2021 zrušil potvrdzujúci rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dospel k záveru, že postupom krajského súdu došlo k naplneniu vady vyplývajúcej z § 420 písm. f) CSP. Táto vada spočíva v nesprávnom postupe krajského súdu, ktorý sa odmietol zaoberať žalovaným predstretými odvolacími dôvodmi podľa § 365 ods. 1 písm. f) a h) CSP, bližšie konkretizovanými v podaní z 3. januára 2018. V dôsledku uvedeného je rozsudok krajského súdu nepreskúmateľný.

6. Po vrátení veci krajský súd vyzval strany sporu na oznámenie, či na základe rozsudku krajského súdu zo 17. mája 2018 zo strany žalovaného došlo k poskytnutiu plnenia a ak áno, tak v akom rozsahu. Strany konania krajskému súdu oznámili, že došlo k plneniu v zmysle neskôr zrušeného potvrdzujúceho rozsudku krajského súdu zo 17. mája 2018. Následne krajský súd napadnutým rozsudkom z 13. januára 2022 zmenil rozsudok okresného súdu zo 6. novembra 2017 tak, že žalobu zamietol. Dôvodil, že obe sporové strany sa stotožnili v tom, že s prihliadnutím na žalovaným realizované plnenie (aj so zreteľom na použiteľnú judikatúru týkajúcu sa § 217 ods. 1 CSP) nemožno žalobe o plnenie už vyhovieť, pretože by sa tým neprípustne založil exekučný titul na opätovné vymáhanie nároku. Krajský súd s poukazom na ustálenú rozhodovaciu prax uzavrel, že mu neostávalo iné, než rozsudok okresného súdu zmeniť tak, že žalobu zamietne. Predchádzajúce potvrdzujúce rozhodnutie krajského súdu malo charakter deklarátorneho rozhodnutia. Zrušenie právoplatného rozhodnutia deklarátornej povahy nezakladá bez ďalšieho právo strany v konaní na vrátenie poskytnutého plnenia, pretože rozhodujúce je, či právny dôvod plnenia spočíval na reálne existujúcom hmotnoprávnom základe. Zrušenie právoplatného rozsudku by založilo samo osebe právo na vydanie bezdôvodného obohatenia iba v prípade právoplatného rozsudku majúceho konštitutívne účinky (nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 18/2016). Predmetom tohto konania nie je posudzovanie prípadného nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia. Nie je teda potrebné v dôvodoch rozhodnutia dať odpoveď na to, či žalovaným realizované plnenie spočívalo na reálne existujúcom hmotnoprávnom základe. Relevantným pre toto rozhodnutie krajského súdu bolo, že pohľadávka po predchádzajúcom rozhodnutí krajského súdu, ktoré bolo následne zrušené dovolacím súdom, bola zaplatená. Na toto krajský súd prihliadal použitím § 217 ods. 1 CSP. Vo vzťahu k rozhodovaniu o nároku na náhradu trov konania krajský súd konštatoval procesný úspech žalovaného (zamietnutie žaloby), v konaní však videl dôvody hodné osobitného zreteľa (§ 257 CSP), na základe ktorých žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania.

7. Proti rozsudku krajského soudu podal stěžovatel dovolanie. Najvyšší soud napadnutým uznesením z 28. júna 2023 dovolanie ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP odmietol a žalovanému priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Konštatoval, že stěžovateľ v súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f) CSP namietal, že krajský súd sa v odôvodnení napadnutého rozsudku nijako nevyrovnal s otázkou, či nárok stěžovateľa bol dôvodný. K predmetnému dovolaciemu dôvodu najvyšší súd uviedol, že myšlienkový postup krajského soudu bol v odôvodnení dostatočne vysvetlený a krajský súd odôvodnil zmeňujúci výrok svojho rozhodnutia spôsobom zodpovedajúcim zákonu.

8. Stěžovateľ v podanom dovolaní namietal aj nesprávne právne posúdenie výroku rozsudku krajského soudu o trovách konania (§ 421 ods. 1 CSP). Najvyšší súd dospel k záveru, že dovolanie stěžovateľa smeruje proti rozhodnutiu krajského soudu ako odvolacieho soudu vo výroku o trovách konania, prieskum ktorého je dovolacím súdom z hľadiska nesprávneho právneho posúdenia v zmysle § 421 ods. 2 CSP [s poukazom na § 357 písm. m) CSP] vylúčený.

III.

Argumentácia stěžovateľa

9. Stěžovateľ namieta, že krajský súd sa nevyrovnal s v konaní kľúčovou otázkou – opodstatnenosťou nároku uplatneného stěžovateľom. Od tohto posúdenia sa odvíja právna istota strán sporu a v neposlednom rade aj samotné spravodlivé posúdenie nároku na náhradu trov konania. Krajský súd nesprávne posúdil úspech strán sporu v konaní, pričom nárok na náhradu trov konania nepriznal žiadnej sporovej strane.

10. Najvyšší súd pochybenie krajského soudu nielenže neodstránil, ale svoje rozhodnutie navyše nedostatočne odôvodnil. Napriek skutočnosti, že najvyšší súd celkom jednoznačne identifikoval kľúčovú námietku stěžovateľa, a síce, že krajský súd sa nevyrovnal s otázkou, či nárok stěžovateľa bol dôvodný, samotnú námietku následne nebral do úvahy a sústredil sa na celkové všeobecné odôvodnenie rozsudku krajského soudu. Vo vzťahu k dovolaniu smerujúcemu proti rozhodnutiu o trovách konania najvyšší súd implicitne naznačil, že zodpovedanie otázky (ne)dôvodnosti žaloby ako takej nie je podstatné. Uvedené je však v zjavnom rozpore s uznesením najvyššieho soudu č. k. 6Cdo/45/2017 z 30. augusta 2018. V tomto smere najvyšší súd nepostupoval správne, pokiaľ vec nepredložil veľkému senátu najvyššieho soudu v zmysle § 48 CSP.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej stěžnosti

IV.1. K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom krajského soudu:

11. Stěžovateľ v ústavnej stěžnosti vo vzťahu k rozsudku krajského soudu namieta jeho nedostatočné odôvodnenie (absencia vyrovnania sa s otázkou dôvodnosti žalovaného nároku z hmotnoprávneho hľadiska), ako aj nesprávne právne posúdenie (nárok na náhradu trov konania).

12. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje, preto je právomoc ústavného soudu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (porov. I. ÚS 9/00, II. ÚS 592/2013, III. ÚS 375/2010, IV. ÚS 26/04). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní stěžnosti zistí, že stěžovateľ sa ochrany svojich základných práv

alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (porov. I. ÚS 22/03, II. ÚS 349/08, II. ÚS 421/2013, III. ÚS 152/03, IV. ÚS 177/05).

13. Vo vzťahu k tej časti ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovateľ vytýka nedostatky odôvodnenia rozsudku krajského súdu v otázke dôvodnosti žaloby z hmotnoprávneho hľadiska, ústavný súd uvádza, že posúdenie kvality odôvodnenia rozsudku krajského súdu prináležalo na základe dovolania podaného sťažovateľom najvyššiemu súdu podľa § 420 písm. f) CSP, ktorý o ňom rozhodol tak, že dovolanie odmietol, keď dospel k záveru, že odôvodnenie rozsudku krajského súdu nevykazuje také nedostatky, ktoré by zakladali porušenie práva na spravodlivý proces. Keďže posúdenie kvality odôvodnenia rozsudku krajského súdu bolo v kompetencii najvyššieho súdu, ústavný súd vo vzťahu k tejto časti sťažnosti konštatuje, že nie je daná jeho právomoc na jej meritórne posúdenie. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia sťažovateľom označených práv rozsudkom krajského súdu, ku ktorému malo dôjsť v dôsledku jeho nedostatočného odôvodnenia v otázke dôvodnosti žaloby z hmotnoprávneho hľadiska, odmietol s poukazom na § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

14. Podľa § 357 písm. m) CSP odvolanie je prípustné proti uzneseniu súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania.

15. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

16. Podľa § 421 ods. 2 CSP dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n).

17. Podľa § 124 štvrtej vety zákona o ústavnom súde ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota (dvojmesačná, pozn.) na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

18. Princíp zachovania lehoty po podaní dovolania aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ako aj zákonná úprava počítajúca plynutie lehoty dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku predpokladá riadne využitie mimoriadneho opravného prostriedku. O riadnom využití mimoriadneho opravného prostriedku nemožno hovoriť v prípade, že je podaný neoprávnenou osobou, je podaný po lehote, je podaný bez povinného právneho zastúpenia advokátom, prípadne ak je podaný proti rozhodnutiu, proti ktorému právna úprava možnosť podať mimoriadny opravný prostriedok nepripúšťa. V opačnom prípade by sa totiž akceptovala možnosť špekulatívneho predlžovania lehoty na podanie ústavnej sťažnosti (II. ÚS 91/2019, III. ÚS 197/2023).

19. V prípade uplatnenia dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku spôsobilého zabezpečiť ochranu základných práv, následne však odmietnutého dovolacím súdom

pre neprípustnosť, je lehota na podanie ústavnej sťažnosti podľa § 124 zákona o ústavnom súde v zásade zachovaná aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu. To však neplatí v prípadoch, v ktorých je neprípustnosť dovolania daná *ex lege* a kedy dovolanie nemožno považovať za účinný prostriedok nápravy (porov. III. ÚS 674/2014, III. ÚS 464/2022).

20. V sťažovateľovom prípade bolo jeho dovolanie proti rozhodnutiu krajského súdu o nároku na náhradu trov konania, ktorým sťažovateľ namietal nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 CSP v spojení s § 432 ods. 1 CSP, odmietnuté najvyšším súdom práve pre jeho *ex lege* ustanovenú neprípustnosť vyplývajúcu priamo z § 421 CSP v spojení s § 357 písm. m) CSP. Preto si právny zástupca sťažovateľa už pri podávaní dovolania musel byť vedomý, že bude odmietnuté pre neprípustnosť vzhľadom na to, že smeruje proti rozhodnutiu krajského súdu ako súdu odvolacieho, ktorým bolo rozhodnuté o nároku na náhradu trov konania.

21. Vzhľadom na uvedené v okolnostiach daného prípadu nemožno dovolanie považovať za účinný prostriedok nápravy slúžiaci ochrane práv sťažovateľa zaručených mu ústavou, listinou a dohovorom, v dôsledku čoho lehotu na podanie jeho ústavnej sťažnosti nemožno odvíjať od právoplatnosti odvolacieho uznesenia najvyššieho súdu (31. júla 2023), ale od právoplatnosti rozsudku krajského súdu (t. j. 18. február 2022 – informácia získaná z webového sídla Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky). Ústavná sťažnosť podaná sťažovateľom 30. septembra 2023 je preto v časti, v ktorej sťažovateľ namieta porušenie označených práv v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia nároku na náhradu trov konania krajským súdom, podaná oneskorene (obdobne I. ÚS 88/2019, I. ÚS 312/2019), a preto ju ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde.

IV.2. K namietanému porušeniu označených práv uznesením najvyššieho súdu:

22. Za zjavne neopodstatnený návrh možno považovať návrh na začatie konania, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

23. Všeobecný súd v zásade nemôže porušiť základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi upravujúcimi jeho postup v civilnom sporovom konaní. Takýmto predpisom je aj Civilný sporový poriadok. Právo na súdnu ochranu sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, čo platí pre všetky konania vrátane dovolacích (§ 419 a nasl. CSP).

24. Najvyšší súd sa s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa vo vzťahu k namietanej vade podľa § 420 písm. f) CSP (vytýkané nedostatočné odôvodnenie rozsudku krajského súdu spočívajúce v absencii vyhodnotenia otázky opodstatnenosti žalovaného nároku z hmotnoprávneho hľadiska) vyrovnal adekvátne a preskúmateľne. Najvyšší súd sťažovateľovi zrozumiteľne vysvetlil, prečo sú dôvody rozsudku krajského súdu dostatočné. V napadnutom uznesení konštatoval, že dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu dostatočným spôsobom uvádza skutkový i právny stav, ktorý považoval krajský súd za rozhodujúci, najmä vzhľadom na situáciu, ktorá v priebehu ostatného odvolacieho prieskumu nastala, t. j. že žalovaný žalovanú istinu a príslušenstvo po predchádzajúcom odvolacom rozhodnutí sťažovateľovi uhradil, pričom na túto procesnú a hmotnoprávnu zmenu odvolací súd sporové strany osobitne upozornil tak postupom

podľa § 382 CSP, ako aj na nariadenom odvolacom pojednávaní. V tomto ohľade poukázal tiež na rozhodovaciu prax dovolacieho a ústavného súdu (body 12 až 26 odôvodnenia rozsudku krajského súdu). Zdôrazniac, že pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia (217 ods. 1 CSP), krajský súd vzhľadom na to, že žalovaná pohľadávka bola zaplatená, zmenil rozsudok okresného súdu a žalobu zamietol. Zároveň pre zdôvodnenie rozhodnutia o zmene rozsudku okresného súdu považoval za postačujúce uvedené zistenie o zaplatení nárokov po predchádzajúcom rozhodnutí odvolacieho (krajského) súdu (body 27 až 35 odôvodnenia rozsudku krajského súdu). Myšlienkový postup krajského súdu bol preto v odôvodnení dostatočne vysvetlený a krajský súd odôvodnil zmeňujúci výrok svojho rozhodnutia spôsobom zodpovedajúcim zákonu.

25. Pre úplnosť ústavný súd dáva do pozornosti, že krajský súd vo svojom rozsudku vysvetlil, prečo nepovažoval za potrebné dať odpoveď na otázku, či žalovaným realizované plnenie spočívalo na reálne existujúcom hmotnoprávnom základe, vyrovnal sa aj s otázkou potenciálnych rizík nevyhodnotenia hmotnoprávnej dôvodnosti žalovaného nároku, a to odkazom na judikatúru ústavného súdu (body 34 a 35 rozsudku krajského súdu).

26. Pokiaľ najvyšší súd za tohto stavu dovolanie podané podľa § 420 písm. f) CSP odmietol ako neprípustné, jeho rozhodnutie nemožno označiť za arbitrárne či zjavne neodôvodnené.

27. Vychádzajúc z obsahu dovolania sťažovateľa, pokiaľ najvyšší vyhodnotil dovolanie v časti smerujúcej proti výroku o trovách konania ako podané podľa § 421 CSP, ani tento jeho záver nemožno vyhodnotiť ako arbitrárny. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa proti výroku rozsudku krajského súdu o trovách konania z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia odmietol, pretože zistil, že nie je prípustné, poukazujúc na § 421 ods. 1 a 2 CSP a § 357 písm. m) CSP. Záver o neprípustnosti síce nedal sťažovateľovi meritórne odpovede na dovoláciu kritiku, najvyšší súd tak ale urobil v súlade so zákonom (CSP), v medziach ktorého sa základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 51 ods. 1 ústavy možno domáhať. V tomto smere preto neobstojí ani námietka sťažovateľa, podľa ktorej rozhodnutie krajského súdu o trovách konania je v zjavnom rozpore s uznesením najvyššieho súdu č. k. 6Cdo/45/2017 z 30. augusta 2018, pričom najvyšší súd nepostupoval správne, pokiaľ vec nepredložil veľkému senátu najvyššieho súdu v zmysle § 48 CSP. Najvyšší súd nebol povinný vyhodnocovať ne/súlad napadnutého výroku o trovách konania s judikatúrou najvyššieho súdu vzhľadom na skutočnosť, že dovolací prieskum správnosti právneho posúdenia otázky náhrady trovách konania je *ex lege* vylúčený.

28. Ústavný súd dospel k záveru, že uznesenie najvyššieho súdu nemožno vyhodnotiť z pohľadu namietaného porušenia označených práv ako ústavnoprávne nekonformné. Preto v tejto časti odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. októbra 2023

Robert Šorl
predseda senátu